

Grote potentie in Polen

Biologische landbouw divers en veelzijdig

De Poolse landbouw kent gunstige uitgangspunten voor de ontwikkeling van een biologische landbouw. Het gebruik van chemische productiemiddelen in de landbouw was altijd lager dan in de meeste andere Europese landen. Hierdoor heeft de landbouw in Polen altijd een grote biologische diversiteit en veelzijdigheid gehouden en heeft het land in potentie grote mogelijkheden voor een kwalitatief hoogstaande ecologische productie.

Ondanks deze gunstige voorwaarden blijft Polen achter bij het gemiddelde van de EU zowel wat betreft het aantal biologische boerderijen als wat betreft het areaal van de ecologische productie. Op basis van areaal biologische landbouw nam Polen eind 2005 de vijftiengste plaats in op de wereldranglijst en de elfde plaats binnen de EU. Het aandeel biologische bedrijven op het totaal aantal agrarische bedrijven in de EU is 1.7%. In Polen is dit 0.97%. Gerekend naar oppervlakte is het aandeel biologische bedrijven in de EU 3.9%. Voor Polen is dit cijfer 0.37%.

Dynamische ontwikkeling

De EU-regelgeving ten aanzien van biologische landbouw is vastgelegd in de Verordening EC 834/2007 van 28 juni 2007. Na de toetreding van Polen tot de EU werd de regelgeving voor de biologische landbouw nationaal vastgelegd in de wet D.U. nr 93/2004 van 20 april 2004. Hierin zijn ook de bevoegdheden van verschillende organen vastgelegd. Op dit moment wordt de controle en certificering uitge-

voerd door zeven bevoegde certificeringsinstellingen. De financiële steun voor de ecologische productie is in Polen net als in andere EU-lidstaten uit twee bronnen afkomstig: uit het nationale budget voor het uitvoeren van onderzoek, controle en promotieactiviteiten en uit het EU-buget voor de directe betalingen per hectare ecologische productie

Aantal biologische landbouwbedrijven en hun oppervlakte in de periode 2004-2007

Jaar	Aantal bedrijven	Oppervlakte
2004	3.760	105.000 ha
2005	7.128	166.300 ha
2006	9.187	228.010 ha
2007	11.887	286.000 ha

Bron: GJHARS 2007

In de jaren 2004-2007 was de ontwikkeling in de biologische landbouw in Polen zeer dynamisch. Na de toetreding bij de EU steeg het aantal gecertificeerde biologische landbouwbedrijven van 3.760 naar 11.887. Het aantal boerderijen dat biologisch produceert is echter aanzienlijk groter dan het aantal geregistreerde bedrijven. Het gaat om een groot aantal agro-toeristische bedrijven, veelal gelegen in de armere en kleinschalige maar ook landschappelijk aantrekkelijke Poolse regio's, waar boerderijen, om klanten te trekken, biologische lekkernijen direct van de akker of van de stal serveren. De eigenaren hebben echter niet altijd de tijd en het geld om de nodige certificaten aan te vragen.

Certificatie

Ongeveer 40% van het totale aantal biologische landbouwbedrijven is volledig gecertificeerd en 60% is in het proces van omschakeling naar ecologische productiemethodes. Men verwacht dat het aantal biologische landbouwbedrijven tot het jaar 2013 naar 20.000 zal stijgen en de oppervlakte van de aanbouw naar 600.000 hectare zal groeien.

Biologische producten worden ook in Polen steeds populairder.

Het aantal biologische landbouwbedrijven verschilt per regio. Relatief de meeste bedrijven bevinden zich in het zuidoosten van Polen (Kraków, Rzeszów, Lublin), waar zich kleinschalige familiebedrijven bevinden. In deze regio's is 39% van de Poolse biologische bedrijven gevestigd. Vergeleken met de klassieke boerderijen is het areaal van een biologische boerderij drie keer zo groot en beslaat 24 hectare. Dit verschil wordt mede veroorzaakt doordat grote gras arealen –veelal op armere gronden– zijn gecertificeerd als ecologisch.

Percentageaandeel boerderijen naar oppervlaktegroepen in 2007 in ha

0 – 2	2 – 5	5 – 10	10 – 20	20 – 50	meer dan 50
5,6%	19,7%	26,0%	21,9%	15,8%	11,0%

Bron: GJIHARS 2007

Bijna de helft van de boerderijen bevindt zich in de groep van 5 tot 20 hectare. In de afgelopen twee jaar heeft de grootste groei plaats gevonden in de groep van 20 tot 50 hectare. Daartegenover is een duidelijke teruggang van biologische boerderijen tot 2 hectare te zien.

Biologische boerderijen zijn beter uitgerust met technische middelen dan de traditionele bedrijven en 63% van de boeren heeft een landbouwopleiding genoten. In totaal werken in de biologische landbouw circa 15.000 mensen. 75% van de boerderijen zijn typische familiebedrijven waar het werk door de boer en zijn familieleden wordt uitgevoerd. In 22% van de biologische bedrijven overschrijdt de waarde van de op de markt verkochte productie de helft van de totale waarde van hun verkochte productie. Daarbij wordt bij 14% van deze groep ook andere activiteiten dan de landbouw uitgevoerd. Erg belangrijk is dat de biologische boeren zich organiseren in producentengroepen. Dit beïnvloedt grotendeels de mate van toegang tot de markt en heeft een positief effect op de inkomens van de producenten. Op dit moment is slechts een zeer beperkt deel georganiseerd in producentengroepen. De huidige groepen en verenigingen hebben veelal een informeel karakter. Ze laten zich vanwege de bureaucratie en voorschriften vooralsnog niet registreren.

Oppervlaktestructuur van biologische productie in 2007

Akkergrond	-	46,7%
Grasland	-	42,1%
Groenteteelt	-	10,6%
Boomgaarden	-	0,6%

Bron: GJIHARS 2007

De grote meerderheid (75%) van de biologische bedrijven produceert graan. Circa 50% heeft ook aardappelen. 16% van de boerderijen teelt (ook) groenten (voornamelijk wortels, kool en bieten) en 12% produceert aardbeien. Bovendien heeft bijna de helft van alle boerderijen (ook) pluimvee en rundvee. 31% heeft varkens, en 6% heeft schapen of geiten.

In de afgelopen vier jaar vond een aanzienlijke ontwikkeling op het gebied van de verwerking van de biologische levensmiddelen plaats. Het aantal verwerkende bedrijven steeg sinds 2004 met een factor vier.

Aantal biologisch verwerkende bedrijven in de periode 2004-2007

2004	2005	2006	2007
55	90	163	207

Bron: GJIHARS 2007

Lokatie

De meeste verwerkende bedrijven bevinden zich in de regio Warschau (42), Lublin (28) en Poznań (24). Naast verwerkende bedrijven zijn nog 14 andere bedrijven geregistreerd op de markt van biologische producten: importeurs, groothandelaren, veevoeder- en zaaizaadproducenten.

De markt van de biologische producten is in Polen nog zwak georganiseerd. Het aandeel van deze producten in de totale levensmiddelenmarkt is nog maar klein en overschrijdt voorlopig niet de 1%. Men schat dat dit jaar de uitgaven voor biologische producten met 12% zal stijgen en ongeveer 30 miljoen euro zal bedragen. In de komende jaren kan de verkoop van biologische producten met tientallen procenten per jaar groeien. Veel zal afhangen van de juiste promotie en reclame. Meer dan 60% van de verkoop van biologische producten wordt direct door de producenten zelf gedaan, 27% loopt via biologische winkels en 5% loopt via gewone levensmiddelenwinkels. Het meest gekocht worden vlees en vleesproducten – 24%, melk en melkproducten – 19%, en groente en fruit – 16%. De prijzen voor biologische producten liggen in Polen 30 tot 100% hoger dan prijzen voor traditionele levensmiddelen. Desondanks zijn de biologische producten steeds populairder en worden ze door de consument als gezonder, lekkerder en zelfs modieuzer beschouwd.

Wouter Verheij

Voormalig LNV-Raad Polen